

*Секція: Адміністративне право та процес, фінансове, інформаційне
право*

Білостоцький Олег,

здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти кафедри
конституційного права та правосуддя
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова

Науковий керівник: Степанова Т.В. -

д.ю.н., професор, завідувачка кафедри
конституційного права та правосуддя
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова

**АКТУАЛЬНІСТЬ НАДАННЯ СУДДІ ДИСКРЕЦІЙНИХ
ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Право на захист є одним з важливих та невід'ємних прав людини. Воно може бути реалізовано як шляхом самозахисту, так і шляхом представництва інтересів особи іншою особою, як шляхом звернення до суду, так і позасудовими способами.

Незважаючи на широке розповсюдження останнім часом інформації про альтернативні способи вирішення спорів, фізичні та юридичні особи частіше за все обирають саме звернення до суду для врегулювання спору між ними.

Не є таємницею, що вже декілька десятиліть вітчизняна судова система знаходиться в стані реформування. З одного боку, це можна обґрунтувати необхідністю пошуку ідеальної моделі, яка відповідає реаліям розвитку нашої держави. І оскільки держава також знаходиться в постійному русі, розвитку, то і всі її інституції, будь то органи державної влади, органи місцевого самоврядування, судові органи, правоохоронні органи, також мають розвиватися разом з державою, забезпечуючи виконання нею своїх завдань

щодо розвитку і захисту прав та інтересів громадян України та інших осіб, які на законних підставах знаходяться на території України.

З іншого боку, постійні реформування ще більше розхитують державну систему управління і створюють нестабільні умови для функціонування всіх ланок влади, що не можна підтримати.

Проте виклики сьогодення ставлять нові завдання і перед державою, і перед всіма ланками влади. Оскільки не можна наперед чітко спланувати ситуацію на майбутнє, то на перший план виходять оперативність прийняття рішень та прийняття рішень з урахуванням особливостей тієї чи іншої ситуації, яка склалася в конкретний момент і в конкретному місці.

Тому в судовій практиці на перший план мають вийти дискреційні повноваження судді, коли він в ситуації, яка чітко не обмежена рамками процесуального закону, може прийняти рішення, враховуючи особливості справи і ситуації.

Така дискреція безпосередньо пов'язана з організацією діяльності самого суду. Зокрема, як вірно зазначає С.І.Крамар, «головним критерієм діяльності ...суду має стати така організація його роботи, при якій би суддя не переймався будь-якими питаннями, що безпосередньо не пов'язані з високим покликанням судді – утверджувати проголошений статтею 8 Конституції України принцип верховенства права шляхом якісного здійснення правосуддя» [1, с.72].

Слід зауважити, що підхід до розмежування повноважень судді на повноваження, безпосередньо пов'язані з відправленням правосуддя, та повноваження, не пов'язані безпосередньо з відправленням правосуддя.

До перших слід відносити повноваження судді по винесенню судових рішень, постановленню ухвал та постанов. В межах саме цих повноважень може бути реалізовано дискреційні повноваження судді.

Ці повноваження не можуть бути делеговані будь-яким іншим працівникам суду. Їх може виконувати лише суддя.

До других слід відносити повноваження з реєстрації позовних заяв, що поступають до суду, підготовки до судових засідань та їх проведення, підбір нормативних актів і матеріалів судової практики, підбір інформації про ділові звичаї у спірних правовідносинах за необхідності, підготовка статистичної звітності та інші функції, покладені на суди чинним законодавством.

Ці повноваження можуть бути делеговані іншим працівникам суду без втрати ефективності їх виконання.

Однак повноваження першої групи, у разі максимального розвантаження суддів повноваженнями другої групи, можуть виконуватися оперативніше та ефективніше.

Особливо вказане стосується дискреційних повноважень, оскільки вони потребують максимальної зосередженості судді, а також високого рівня його досвіду і кваліфікації. З цього приводу В.М.Коваль слушно, зазначав, що «відбір кандидатів на посаду судді, в метафоричному сенсі повинен здійснюватись за спартанськими завичаями. Тобто надавати суддівські повноваження можливо тільки дійсно найкращим фахівцям, які також повинні мати своєрідний «набір добродетностей» та етичних якостей, а саме: особисту чесність, високий культурний рівень, принциповість, раціоналістичність, вдумливість, енергійність, цілеспрямованість, об'єктивність, ввічливість, врівноваженість, справедливість, незворушність, емоційну стійкість, тактовність, сумлінність, наполегливість, незалежність, організованість, невідкупність, гуманізм, працездатність, терпимість, добродушність, витримку, комунікабельність, здатність застосовувати судову владу розумно» [2, с.51].

З вказаним висловлюванням слід погодитися, оскільки повноваження судді, чітко визначені процесуальним законом, фактично потребують лише виявлення підстав для застосування того чи іншого положення процесуального кодексу. А дискреційні повноваження вимагають від судді більш високого ступеня розумової діяльності, оскільки після виявлення певних доказів та інших фактів по справі суддя має декілька варіантів

поведінки залежно від оцінки значущості того чи іншого доказу або факту. А оцінка значущості – практично стовідсотково суб'єктивна думка судді. Саме через дискреційні повноваження реалізується суддівський розсуд.

Тому навіть коли іноді лунають пропозиції передати повноваження по відкриттю справи та оформленню деяких видів інших ухвал помічникам суддів, маються на увазі лише повноваження з чіткими ознаками. Наприклад, якщо до позову не додано доказів сплати судового збору або підтвердження того, що дана особа звільнена від такої сплати, то процесуальний закон чітко встановлює наслідок – залишення позовної заяви без руху та надання строку для представлення такого доказу позивачем. Ця дія є фактично механічною, безальтернативною. Інша поведінка судді не передбачена в цьому випадку процесуальним законом. І, можливо, такі повноваження дійсно можуть бути делеговані апарату суду для розвантаження судді.

Однак якщо процесуальний закон дозволяє судді обрати певну поведінку, певну послідовність дій, певне рішення серед декількох варіантів, що не суперечать закону, то такі повноваження безперечно має виконувати особа, яка володіє всіма вищевказаними В.М.Ковалем «доброчесностями та етичними якостями».

Тому в ході подальшого реформування судової системи та судочинства слід враховувати вищевказаний поділ повноважень судді.

Слід погодитися з А.Й.Осетинським, що «для вирішення проблем незалежності суддів необхідно застосовувати комплексний підхід, починаючи з етапу підготовки до суддівської діяльності та закінчуючи оновленням процесуального законодавства» [3, с.9].

Література

1. Крамар С.І. Окремі питання організації діяльності модельних господарських судів. *Модельні господарські суди: критерії організації діяльності, фінансове, кадрове, організаційно-технічне та інформаційне забезпечення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Одеса, квітень 2007 р.).* Одеса, 2007. С.72-73.

2. Коваль В.М. Професіоналізм та суддівська етика. Підвищення фахового рівня суддівського корпусу. *Модельні господарські суди: критерії організації діяльності, фінансове, кадрове, організаційно-технічне та інформаційне забезпечення*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Одеса, квітень 2007 р.). Одеса, 2007. С.51-53.

3. Осетинський А.Й. Утвердження авторитету суду в контексті судової реформи. *Право України*. 2006. №4. С.3-10.